

Вводне слово

Юстина Олько

Етнічны меншыны, корінны групы і соспільности мігрантів в особливій мірі досвідчили негатывных наслідств пандемії COVID-19. Днешня здравотна криза вказала розмаіты формы системовой дискримінації, маргіналізації, структуральных нерівности і символічнаго насильства. На фунгування меншыновых груп в посліднім часі значучо влинул і їх досвід, в тым переслідування, які проходили в ріжных моментах іх історії і які лишыли слід в формі історичной травмы, підпорядкування асиміляцыйній політыці, втрата земель, заник традицыйной культуры і языка ці одмова узнання етнічна-языковой окремоты через державу. Хоц уж перше языки, які хоснуют меншыновы і корінны групы на цілым світі, часто стрічали ся з загорозом спрычыненом экспансіём домінуючых языків (переважно нацiональных і/або державных), наслідства пандемії сут для них особливим вызваньом. Днешня криза забрала вельох спосеред найстаршых членів соспільств, котры маюť барз важну ролю в передаваню языка і культуровых знань. Хоц проблемы тоты явили ся в глобальній скали, а особливо на обшырях, на яких прожываюť корінны групы (такых як Амазонія і інчы регіоны Латиньской Америки, Індія, ЗША ці Австралія), односят ся они і до меншын, што прожываюť на території Польщы.

В рамках проєкту «Языковой антидот» («Language as a Cure»/LCure) од парох років досліджали сме так влияня зазнаваной етнічныма меншынами і мігрантами дискримінації на здравля і добростан, як і корысты, што ідуť з сохраніня корінных языків і сильной етнічной достоменности. Протягом послідніх двох років нашы працы розшырили сме досліджынямы влияня пандемії COVID-19 на тоты групы. Досліджыня обняли пару етапів і меншыновых груп в Польщы, Мексику, Сальвадорі і в Італії. В сесій публікації презентуєме резульťаты досліджынь і рефлексій, што ся односят до Лемків, Кашебів, Шлезаків і Вілямівян. Досліджыня серед Лемків реалізуваны были в роках 2018–2020, при чым послідній етап односил ся уж до часу пандемії. О кілько досліджыня в 2018 і 2019 р.

були ведены головно особисто з членами лемківської соспільности (в тій публікації береме до уваги лем результати досліджыня з 2018 р.), досліджыня в часі пандемії было зреалізуване через інтернет. Участники анкет проживали головно в трьох регіонах: на Чужині, значыт в місцях, до яких по II світовій війні было выселене лемківське населіня (нп. любінській, зеленогірській, польковицкій, глогівській повіты), на Лемковині (нп. горлицкій, саноцкій, новосандецкій повіты) і, рідше, в великих містецкых агломерациях (Краків, Вроцлав, Варшава). В примірі Кашебів перше досліджыня пільотажного характеру провели сме в 2018 р. через інтернет. Запрошыня взяти участ в тій анкеті было пошырюване в кашебскоязычных медиях і социяльных медиях кашебских організаций, одталь в досліджыню взяло участ односно вельо осіб активно заангажуваных в кашебску проблематыку. Найбільше респондентів походило з Гданьска, Гдыні, Пшодкова, Пуцка, Вейгера і Жукова. В примірі ковідового досліджыня на Кашебах в 2020 р. більше як 95% одповіді походит з 10 повітів (в порядку од найбільшого чысла респондентів): вейгерівского, картузского, пуцкого, з Гданьска і гданьского повіту, косцежского, з Гдыні, з хойницкого, бытівского, лемборкского повіту, а тіж зо Слупска і слупского повіту. Повіты тоты обнимают місця компактного проживаня кашебского населіня, а тіж окружаючы іх містецкы осередкы. Шлезакы брали участ лем в інтернетовым досліджыню проведеным в часі пандемії. Найбільше выполненных анкет пришло з Катовиц, Рыбника і рыбницкого повіту і Руды Шлезской. Вкінці, досліджыня проведены в Вілямовицях обняли два етапы анкеты проведенной безпосередньо і частично через інтернет в 2018 і 2019 р., а дальше досліджыня зреалізуване в часі пандемії в 2020 р. через інтернет (в тій публікації береме до уваги лем результати досліджыня з 2018 р.). Ковідову анкету провели сме тіж в околиці Вілямовиц, зосереджаючы ся на повітах бельским (в шлезским воевідстві) і освенцімским (в малопольским воевідстві). В самых Вілямовицях ковідову анкету выполнило лем пару осіб, зато результати тоты не были аналізуваны.

Наш проект основаный был на спілпраці академіцкых дослідників з представниками локальных соспільности, в тым корінныма експертами і активістами. Зато тіж зміст той книжки лучыт тексты основаны безпосередньо на результатах інтердисциплінарных академіцкых досліджынь з презентаційом перспектив і досвіду активістів заангажуваных в розмаїты формы діянь для своїх соспільности. Думаеме, же академіцкы і незалежны перспективы в сутьовый спосіб ся дополнюють і сут необхідны для ліпшого зрозумліня проблемів, якими ся занимаеме. Хочеме, жебы даны і результати, які сме отримали в наших досліджынях, а тіж рефлексії членів груп хоснуючых меншыновы языки могли быти удоступнены чысленнійшій позаакадеміцкій публіці. Сутьове для будуваня ліпшых реляций з меншыновыма групами, основаных на пошані для окремости, єст дотерти до тых одберачів.

Цілю сесой книжкы єст тіж сформулувати практычны рекомендації і розвязаня, які маюць на цілі поправити обставины функчування меншыновых груп в нашій державі, дати ліпшу підпору діяням для сохраніня їх языків і культур, протидіяти дискримінації і стигматизації (тіж в медияльній комунікації) і будувати ліпшы реляції медже етнічныма меншынами а векшыновыма групамі. Зато наша публікація направлена єст на: роботодавців і урядовы інституції, едукаційны інституції, самоуряды, локальны організації, журналістів, учителів, студентів і активістів.